

УДК 373.24

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/44-1-36>

Вікторія ВДОВЕНКО,

orcid.org/0000-0002-0884-6209

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри методик дошкільної та початкової освіти

Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

(Кропивницький, Україна) *violeta_vv@ukr.net*

Надія КРАВЕЦЬ,

orcid.org/0000-0003-4334-1414

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

(Івано-Франківськ, Україна) *westangel@ukr.net*

Тамара РОМЕНСЬКА,

orcid.org/0000-0002-0135-7373

кандидат педагогічних наук,

завідувач навчальної частини Служби соціальної реабілітації

Державної реабілітаційної установи «Центр комплексної реабілітації дітей з інвалідністю «Мрія»

(Миколаїв, Україна) *tamara6966@ukr.net*

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті охарактеризовано сутність поняття інформаційної культури у дітей старшого дошкільного віку. Визначено, що інформаційна культура як складова частина загальної культури людини відповідальна за процес отримання знань із навколишнього середовища; гармонійне засвоєння соціально значущої інформації; пізнавальну діяльність людини, основою якої є чіткі ціннісні орієнтири. Зазначено, що дошкільний вік – це період початкової соціалізації дитини, встановлення взаємовідносин із різними сторонами життя, залучення до світу культури. Інформаційна культура є елементом культури загальнолюдської, а в її основі лежить освіта, оскільки вона готує людину до життя в інформаційному суспільстві, в якому необхідно вміти виробляти та використовувати інформацію, оцінювати її, диференціювати та виділяти головне. Зауважено, що період дошкільного дитинства створює передумови розвитку дитини як особистості. Доведено, що формування особистості ґрунтується на принципах педагогіки успіху. Виділено методи педагогічного впливу, котрі орієнтовані на задоволення потреби дитини в самореалізації за рахунок збагачення її новими знаннями та способами діяльності. У цьому процесі враховуються індивідуальні особливості кожної дитини, при цьому освіта має охопити весь спектр соціально значущих напрямів, забезпечуючи гармонію зовнішнього і внутрішнього світу дитини. Обґрунтовано, що під час формування особистісної культури необхідно враховувати також її якісно новий компонент – інформаційну культуру. Дитина як ніхто інший потребує доступної, зрозумілої та необхідної їй інформації, завдяки якій вона отримує уявлення про світ, вчиться мислити та аналізувати, розвиває свої здібності, пам'ять, уяву. Основою цього є дитячі книжки, телевізійні програми для дітей, розвиваючі комп'ютерні ігри.

У роботі проведено дослідження рівня розвиненості інформаційної культури дітей старшого дошкільного віку, зроблено висновки та визначено практичну цінність отриманих результатів. Розкрито питання актуальності забезпечення медіаграмотності дітей, починаючи з дошкільного віку. Проаналізовано основні зарубіжні та вітчизняні інтернет-платформи для здійснення цієї мети. Розроблено конкретні поради батькам і вихователям для організації ранньої інформаційної освіти дітей.

Ключові слова: інформаційна культура, діти старшого дошкільного віку, комп'ютер, інформаційно-комп'ютерні технології, медіаграмотність.

Viktorija VDOVENKO,*orcid.org/0000-0002-0884-6209**Candidate of Pedagogical Sciences,**Associate Professor at the Department of Methods of Preschool and Primary Education**Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University**(Kropyvnytskyi, Ukraine) violeta_vv@ukr.net***Nadiia KRAVETS,***orcid.org/0000-0003-4334-1414**Candidate of Pedagogical Sciences,**Associate Professor at the Department of Theory and Methodology of Preschool and Special Education**Vasyl Stefanyk Precarpathian National University**(Ivano-Frankivsk, Ukraine) westangel@ukr.net***Tamara ROMENSKA,***orcid.org/0000-0002-0135-7373**Candidate of Pedagogical Sciences,**Head of the Educational Part of the Social Rehabilitation Service**State Rehabilitation Institution Center for Comprehensive Rehabilitation of Children**with Disabilities «Dream»**(Mykolayiv, Ukraine) tamara6966@ukr.net*

FORMATION OF FUNDAMENTALS OF INFORMATION CULTURE IN CHILDREN OF SENIOR PRESCHOOL AGE

This article describes the essence of the concept of information culture in older preschool children. The issues of the issue are outlined. Information culture as a component of general human culture is responsible for the process of acquiring knowledge from the environment; harmonious assimilation of socially significant information; human cognitive activity, the basis of which are clear values. Due to insufficient study of this problem, it is difficult to determine which components of this multifaceted concept are a priority for preschool children. Preschool age is a period of initial socialization of a child, establishing relationships with different aspects of life, involvement in the world of culture. Information culture is an element of universal culture. And it is based on education, because it prepares a person for life in the information society, in which it is necessary to be able to produce and use information, evaluate it, differentiate and highlight the main thing. The period of preschool childhood creates the preconditions for the development of the child as a person. Personality formation, in turn, is based on the principles of success pedagogy. Methods of pedagogical influence are focused on meeting the child's need for self-realization by enriching it with new knowledge and ways of working. This process takes into account the individual characteristics of each child, and education should cover the full range of socially significant areas, ensuring the harmony of the external and internal world of the child. Nowadays, when considering the formation of personal culture, it is necessary to take into account its qualitatively new component - information culture. A child, like no other, needs accessible, understandable and necessary information, thanks to which he gets an idea of the world, learns to think and analyze, develops his abilities, memory, imagination. It is based on children's books, television programs for children, and computer games. The study of the level of development of information culture of older preschool children is carried out, conclusions are made and the practical value of the obtained results is determined. Specific advice to educators for the organization of early information education has been developed. Also, the issue of relevance of ensuring media literacy of children from preschool age is revealed. The main foreign and domestic Internet platforms for this work are analyzed.

Key words: *information culture, children of senior preschool age, computer, information-computer technologies, media literacy.*

Постановка проблеми. Вже з раннього дитинства людина зустрічається з чималим потоком інформації, навчається працювати з нею, у тому числі й із застосуванням комп'ютерного обладнання. Під час його використання важливим є процес організації навчання. Комп'ютер – це насамперед засіб, завдяки якому процес навчання набуває природного, неформалізованого характеру. Як інструмент він може змінити специфіку навчання, зробити його більш цікавим та ефектив-

ним, а здобуті знання – більш глибокими та узагальненими. Основними складовими частинами цього процесу є природна цікавість дітей та правильне використання інформаційних засобів для задоволення цієї цікавості.

Некеровані інформаційні процеси, до яких включено старших дошкільнят, без належного контролю з боку педагогів та батьків можуть нести безпосередню небезпеку для фізичного та психічного здоров'я дітей. У зв'язку з цим фор-

мування інформаційної культури підростаючого покоління є соціальним замовленням сьогодення.

Через недостатню вивченість цієї проблеми важко визначити які складові частини цього багатоаспектного поняття є пріоритетними для дитини дошкільного віку.

Розглянемо кілька типів мотивації дітей до діяльності з використанням комп'ютерної техніки: інтерес до нового цікавого пристрою (комп'ютера); мотив дослідження нового (знаходження відповідей); успішність (легкість) вирішення пізнавальних задач.

Під час пошуку нового діти дошкільного віку розвивають своє мислення – переносять низку тілесних маніпуляцій з речами на понятійні узагальнення, таким чином опиняються на шляху до абстракції. Це набагато легше зробити за допомогою комп'ютера.

Для вирішення навчальних завдань комп'ютер є найбільш прийнятним способом. Він надає можливість індивідуалізувати процес навчання, що сприятиме збагаченню інтелектуальної, моральної, естетичної сфери розвитку дитини. Використання комп'ютера допомагає нівелювати низку труднощів комунікаційного характеру, оскільки діти мають бажання до колективної гри, знаходження спільних рішень.

Таким чином, сучасні інформаційні технології підвищують інтерес дітей до процесу навчання.

Аналіз досліджень і публікацій. Тема статті є достатньо дослідженою, оскільки проблемою інформаційної культури науковці цікавляться з часу появи у сучасному суспільстві новітніх технологій. Проте вивчення цієї проблематики щодо дітей дошкільного віку відображене лише у вузькоспеціалізованому колі праць.

Науковці одностайні у визначенні ролі інформаційної культури у процесі формування особистості дитини, необхідності розглядати її у контексті безперервної інформаційної освіти, починаючи з дошкільного віку (Городецька, 2016; Качура, 2017; Максименко, 2018).

Фахівці ЮНЕСКО (Концепція впровадження медіаосвіти в Україні, нова редакція) зазначають, що недоцільно використовувати продукти нових технологій в освіті дітей без пояснення їх місця та значення для суспільства, функціональної характеристики, привчання до певної техніки безпечного використання; здійснення психологічного захисту від деструктивної інформації. Діти цифрового суспільства мають опанувати нові поняття, інструменти, повинні знати про їх причини та наслідки і, відповідно, оволодіти інформаційними компетенціями (Концепція впровадження медіаосвіти).

Сьогодні за допомогою інформаційних технологій освіта ефективніше вирішує завдання інтелектуального розвитку. Комп'ютерна техніка володіє різноманітним арсеналом для творчості, можливістю експериментувати. Про це йдеться у працях сучасних українських науковців, зокрема, вивчається можливість використання комп'ютера як засобу розвитку дітей старшого дошкільного віку (Лозинська, 2017), залучення медіатехнологій до процесу театральної-ігрової діяльності дітей цієї вікової групи (Олійник, 2013), а також роль медіадидактики у формуванні зв'язного мовлення дошкільнят (Крутій, 2013).

Проблемам дошкільної медіаосвіти було присвячено одну з секцій Четвертої міжнародної науково-методичної конференції «Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи», де окремо обговорювали медіаграмотність учасники – завідувачі та викладачі дошкільних навчальних закладів (Як навчити медіаграмотності дошкільнят, 2016).

Доцільність формування медіаграмотності дошкільників обґрунтована в Концепції впровадження медіаосвіти в Україні. Нині існують спеціальні комп'ютерні онлайн-платформи (наприклад, Онляндія – безпечна веб-країна, сайт з безпеки дітей в Інтернеті) (Онляндія), програми, що допомагають розвитку абстрактного, логічного, оперативного мислення дитини, вміння прогнозувати. Вони надають дошкільникам, які опановують новітні технології, можливість використання різних рівнів ускладнення та залучення допомоги. Формування культури взаємодії з медіа, критичного мислення, здатності інтерпретувати, аналізувати та оцінювати медіатекст – такими навичками медіаграмотності інколи не володіють і дорослі споживачі масмедіа. Тож таке завдання, як навчання медіаграмотності дітей дошкільного віку, виглядає непростим.

Метою статті є збір інформації про актуальний стан проблеми формування інформаційної культури у дітей старшого дошкільного віку, а також практичне дослідження з виділення найбільш значущих критеріїв та показників, за якими визначалася якісна характеристика ступеня сформованості структурних компонентів основ інформаційної культури.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до реалій сучасного суспільства діти з дуже раннього віку мають практично необмежений та вільний доступ до сучасних комунікаційних технологій та техніки, без попередньої підготовки та привчання до певної культури її безпечного використання. Це, на жаль, призводить до спотворення

сприйняття дітьми реального значення, місця та функціональних можливостей сучасних засобів інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ), обмежуючи їх лише розважальною функцією. Необхідне усвідомлення сутності та ступеня позитивного та особливо негативного впливу продуктів інформаційного суспільства на сучасних дітей, виключення необдуманого використовують їх у сімейному вихованні як зручної альтернативи безпосередньому спілкуванню з дитиною.

Основним чинником розвитку інформаційної культури є освіта. Отже, процес формування основ інформаційної культури неможливий без керівництва дорослого, завданням якого є створення такого інформаційно-освітнього середовища, яке дозволило б закласти потенціал збагаченого розвитку особистості дитини та підготувати її до життя в інформаційному суспільстві.

У процесі діяльності за комп'ютером у дитини розвивається величезний інтерес до неї та підтримується стійка увага. Найбільший інтерес спостерігається у дітей, коли вони досягають найкращих результатів у комп'ютерній ігровій діяльності; діти пасивніші, коли стикаються з труднощами у вирішенні поставлених завдань. А також виявлено розвиток таких якостей як наполегливість та терпіння, які зазвичай не властиві дітям дошкільного віку.

Використання комп'ютерних ігор розвиває «гнучкість» розумової діяльності – здатність знаходити більше різних способів вирішення завдання. За комп'ютером діти переважно хочуть грати разом, їм подобається знаходити спільне рішення. Дорослі зазвичай лише допомагають порадами. Колективні комп'ютерні ігри допомагають зменшити кількість труднощів у спілкуванні дітей, сприяють зменшенню емоційної напруги (Найдьонова; Суржанська).

Зростає роль комп'ютерної гри як інструменту діагностики та реабілітації: в цей час такі ігри використовуються як засіб допомоги дітям із порушеннями навичок писемного мовлення, у зв'язку з труднощами навчання лічби, для покращення координації, діагностики просторових здібностей. Комп'ютер можна ефективно використовувати для корекції вимови, зору, у роботі з дітьми із затримкою розумового розвитку. Комп'ютерні ігри допомагають тривожним та сором'язливим дітям відкрито висловити свої проблеми, що є важливим у процесі психотерапії (Кондратенко, 2013; Крутій, 2013).

Застосування комп'ютерних технологій сприяє виявленню та підтримці обдарованих дітей. Все це створює умови для ефективного формування засад інформаційної культури у дітей дошкільного віку.

До цієї кропіткої роботи залучається не тільки дитина, а й дорослі з її безпосереднього оточення. Діти набувають навичок роботи на комп'ютері, підвищують рівень інформаційної культури; батьки отримують знання у сфері використання комп'ютера для навчання та розвитку дитини в сім'ї; можливість отримувати інформацію з питань виховання та навчання через сайт дитячого садка; педагоги опановують основи комп'ютерної грамотності, оволодівають технологією мультимедійного супроводу освітнього процесу, отримують доступ до державних та міжнародних електронних освітніх ресурсів.

У цій роботі для збору інформації про актуальний стан проблеми формування інформаційної культури у дітей старшого дошкільного віку було виділено найбільш значущі критерії та показники, за якими визначалася якісна характеристика ступеня сформованості структурних компонентів основ інформаційної культури.

У процесі дослідження на базі закладів дошкільної освіти м. Івано-Франківськ було розроблено план опитування дітей із підготовлених питань; використано метод розгляду ілюстрацій з елементами розмови, спрямованої на виявлення наявних уявлень; виконання дітьми невеликих практичних завдань та роботу зі спеціально підібраним демонстраційним матеріалом. Отримані відповіді аналізувалися за показниками, групувалися та розподілялися за основними критеріями, що характеризують розвиток компонентів основ інформаційної культури старших дошкільнят.

Отримані результати підтверджують, що сучасні діти мають підвищений інтерес до продуктів технічного розвитку суспільства, комп'ютерних технологій, різних пристроїв комунікації. Велика кількість дітей з раннього віку отримує доступ до техніки у сім'ї та найближчому оточенні та взаємодіє із подібними пристроями з раннього дитинства. До старшого дошкільного віку інтерес набуває стійкого характеру, і кількість дітей, які використовують різні засоби ІКТ, зростає.

З усієї кількості обстежених дітей (285) старшого дошкільного віку (5,5–7,5 років) – у 93,6% (267) є комп'ютери (планшети, iPad) вдома. Мають доступ до техніки (дозволяється користуватися) – 79,6% дітей (227). З них грають у комп'ютерні ігри 90,3% (205). Інші 9,7% (22) використовують ІКТ для перегляду мультфільмів, фільмів, прослуховування музики.

При цьому з усієї кількості старших дошкільнят (205), які грають у комп'ютерні ігри – 51,7% (106) не мають практично жодних часових обмежень перебування за персональним комп'ютером (ПК).

Керівництво дорослими комп'ютерно-ігровою діяльністю дітей незначне. Лише 13,5% (27) дорослих надають безпосередню допомогу та спостерігають за діяльністю своїх дітей, використовуючи спільну гру. Інші 86,5% (178) дорослих займаються своїми справами і не втручаються у ігровий процес.

На питання, чим займаються батьки та інші дорослі, коли ти граєш у комп'ютерні ігри, діти давали відповіді про те, що дорослі самі грають у телефоні чи на комп'ютері; дивляться телевізор; відпочивають; займаються своїми справами. Такі відповіді показують недостатню керованість та нереалізовані можливості процесу використання ІКТ у сімейному вихованні дітей дошкільного віку.

Результати проведеного опитування свідчать, що розвиток мотиваційно-ціннісного компонента основ інформаційної культури старших дошкільнят виявився на досить високому рівні. Наприклад, розуміння важливості та необхідності навчання використовувати комп'ютерну техніку та абсолютно щире бажання навчитися навичкам володіння ПК є у 79,0% усіх опитаних дітей старшого дошкільного віку. З них 54,0% розглядають ПК як джерело отримання нових знань та цікавої інформації, необхідний та цікавий інструмент пізнання навколишнього світу та успішного навчання у школі. Ці дані дозволяють говорити про підвищений інтерес дітей до продуктів технічного прогресу суспільства та бажання їх використовувати у повсякденній діяльності.

Когнітивний компонент основ інформаційної культури сформований у старших дошкільнят на досить низькому рівні. Усього 24,2% (69) респондентів мають досить хороший обсяг початкових знань про ІКТ (призначення ПК, галузі використання комп'ютерної техніки, правила безпечного використання комп'ютера, знання про розширення можливостей ІКТ для освіти, спілкування, ігрової та професійної діяльності; про сучасні професії, в яких ефективно використовуються комп'ютери та ін.). При цьому знання дітей мають явні ознаки формування дорослими: системний характер наявної інформації з розумінням взаємозв'язків. Також, при виявленні у старших дошкільнят уявлень про всесвітню мережу Інтернет тільки 21% (60 із 285) дітей змогли перерахувати окремі функціональні можливості всесвітньої мережі.

Практико-орієнтований компонент основ інформаційної культури також має досить низькі показники формування. Розвиток основних навичок, умінь використання ПК, а також готовності застосовувати правила безпечного поводження з

комп'ютером у 43,1% (123) дітей перебувають на низькому рівні, у 32,3% (92) дітей – на середньому рівні та лише у 24,5% (70) – на високому рівні. Серед дітей, які мають доступ до ПК та грають у комп'ютерні ігри, лише 31,3% (89 з 205) старших дошкільнят навчали правилам користування комп'ютерною технікою батьки, 1,4% (4) отримали ці вміння та навички у дошкільних освітніх закладах. Інші 59,6% (170) опитаних дітей або ніким не навчалися, або у навчанні брали участь старші брати і сестри 7,7% (22), що теж не завжди сприяє високій якості одержання інформації.

Отримані результати показують, що когнітивний та практикоорієнтований компоненти знаходяться на низькому рівні розвитку.

Мотиваційний компонент добре розвинений, про що свідчить підвищений інтерес дітей до продуктів технічного прогресу суспільства та бажання їх використовувати у повсякденній діяльності. У сукупності з низьким рівнем розвитку інших компонентів логічний висновок про недостатнє задоволення високої потреби дітей у відповідних знаннях, вміннях та навичках.

Також на основі проведеного дослідження з'ясовано, що однією з найбільших проблем у закладі дошкільної освіти залишається створення навчально-методичного забезпечення реалізації медіаосвіти в дошкільлі. Методичні розробки необхідні для роботи з батьками, які часто не можуть точно визначити, що таке медіаосвіта, медіаграмотність, і пов'язують їх із засобами масової комунікації – радіо, телебаченням, інтернетом; для вихователів, які здійснюють медіаосвіту; для дошкільників, формування медіаграмотності яких є одним із найважливіших завдань закладу дошкільної освіти. Такі розробки інтенсивно створюються. Наприклад, у Польщі функціонує вебпортал «Медіаосвіта» (Edukacja Medialna), де розміщені сценарії, вправи та додаткова інформація для проведення занять у закладах дошкільної освіти, школах, будинках культури та бібліотеках (Василіук, Алексєйчик, Проценко, 2017).

Шведський досвід упровадження медіаосвіти пропонує практику проведення медіа-днів. Працюючи з інформацією, у шведській початковій школі застосовують модель, яка включає такі кроки: спочатку дати дитині приблизно одну хвилину, щоб вона мала змогу подумати над питанням; потім запропонувати в парах обговорити, що вони думають із цього приводу; нарешті – дати можливість охочим висловитися з цього питання. Якщо дитина не може відповісти, то каже «пас» і передає питання іншій (Голубєва, Стерденко, 2010).

Дитині надається можливість почути думки інших. І обов'язково вона має пояснити, чому не захотіла (не змогла) висловитися. Якщо ж у жодній парі не змогли відшукати правильної відповіді, то намагаються колективно відповісти на запитання.

Велику роль у формуванні медіакультури відіграє книга, бібліотеки – вважають шведські фахівці. Вони допомагають дітям сконцентруватися у різноманітні інтернет-джерел. Багато завдань включають роботу з дитячими газетами та журналами (Чаговець, 2016).

В Україні лише розпочалася системна робота зі створення таких ресурсів. Сайти вдосконалюють систему захисту і пропонують більше функцій для батьків, щоб допомогти їм добирати правильний контент для своїх дітей (Від медіаграмотності до медіакультури, 2016). Спеціалісти перевіряють відео в додатку YouTube Kids, використовуючи фільтри та відгуки користувачів, щоб переконатися, що вони підходять для сімейного перегляду. Наприклад, відповідні налаштування продемонстровано на рис. 1.

Рік тому освітній проєкт (Stop Sexting Ukraine, 2020) разом із дитячою авторкою Ірою Бовою представили казку «Халпі та її суперсила», яку було випущено видавництвом «Талант». У мережі «Фейсбук» організатори також запропонували долучати дітей до вправ за мотивами казки. Вправи можна виконувати як у дитячих садочках, так і вдома.

Тому, враховуючи вищезазначене, на наш погляд, важливим є використання батьками та вихователями позитивного зарубіжного досвіду формування меді-

аграмотності дітей, зокрема: створення медіатеки, яка вміщує в собі бібліотеку, аудіо-, відеотеку; розгляд картинок та створення своїх творів мистецтва; слухання художніх творів із подальшим програванням сюжетів; виконання пізнавально-розважальних завдань, знаходження відповідей, отримання нових знань; ознайомлення зі змістом дитячих журналу чи газети; створення свого медіапродукту (журналу, газети, листівки тощо).

Проведене дослідження виявило також низький рівень участі батьків вихованців у процесі формування інформаційної культури старших дошкільнят. І якщо батьки використовують ІКТ лише як зручний засіб організації дозвілля та розваги дітей, які в цей час, на їх думку, не потребують уваги дорослих, виникає питання: чому педагоги, активно використовуючи у своїй професійній діяльності ІКТ, так мало приділяють уваги передачі дітям знань про них?

На наш погляд, вирішення цього питання можливе через організацію взаємодії педагогів дошкільної освіти, дітей та батьків у процесі формування основ інформаційної культури дошкільнят та спільного планомірного формування у дітей мотиваційної, інтелектуальної та операційної готовності до оволодіння комп'ютерними засобами та безпечного використання їх у різних видах діяльності. Очевидно, що залучення дошкільнят до інформаційної культури неможливо обмежити лише оволодінням комп'ютерною грамотністю та використанням якісних комп'ютерних ігор. Необхідний і розвиток у дітей системи знань та

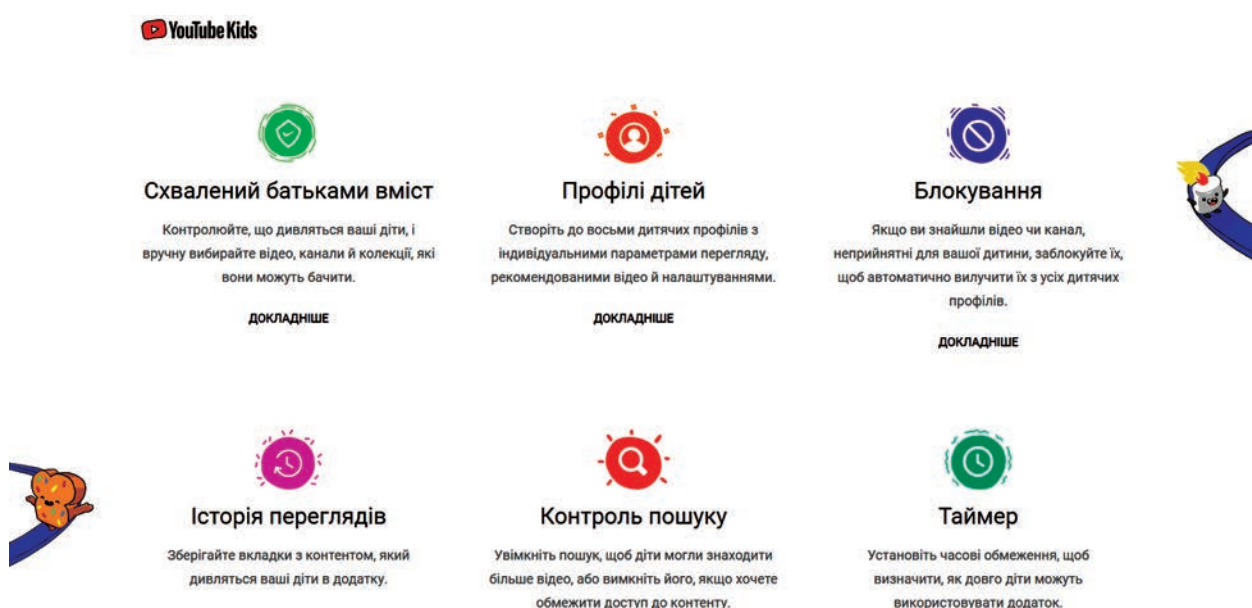

Рис. 1. Головна сторінка додатку YouTube Kids (YouTube Kids)

уявлень про роль ІКТ у сучасному суспільстві, їх призначення; про інформацію, її види, різні способи її отримання; ознайомлення з правилами та технікою безпеки.

Висновки. Таким чином, оскільки інформаційна культура людини формується впродовж усього життя, на етапі дошкільного дитинства можна говорити лише про її послідовне і планомірне формування. Цілісний підхід до формування основ інформаційної культури у старших дошкільнят має бути спрямований на максимальний розвиток можливостей дитини, підтримку інтересу до здобуття нових знань, умінь та навичок за допомогою сучасних інформаційних засобів, реалізацію внутрішньої цілеспрямованості та постійної потреби у отриманні потрібної інформації та творчому її використанні.

Саме починаючи зі старшого дошкільного віку доцільно за допомогою розважальних та пізнавальних ігор та освітніх програм розпочинати формування інформаційної культури, яка має органічно увійти до загальної культури особистості. Значний вплив на формування інформаційної культури дитини має компетентність і висока кваліфікація вихователя, приклад батьків, інших старших членів родини. Ця діяльність органічно сприятиме наповненню освітнього процесу сучасним змістом, розширенню знань дітей, їхніх інтересів, навичок пізнавальної та креативної діяльності.

Не варто забувати, що такі засоби, як леґо-конструктор, діафільми та комікси, які можуть також

бути першими сходинками до розвитку інформаційного мислення дітей.

Дослідження продемонструвало необхідність звернути увагу на психологічні особливості і принципи, що визначають поведінку дітей старшого дошкільного віку, з метою оптимальної організації інформаційного навчання. На наш погляд, головним є врахування психологічної готовності дітей до сприйняття та опанування основних навичок роботи з комп'ютерною технікою. Формування основ інформаційної культури у дітей старшого дошкільного віку має бути спрямованим на оптимальний розвиток здібностей дитини, розвиток пізнавального інтересу, нових практичних умінь та навичок із використанням передових інформаційних технологій.

Нині продовжує бути актуальною необхідність поглибленого дослідження цих питань науковцями та надання методичної допомоги вихователям-практикам. Адже сучасна професійна підготовка вихователів не передбачає вивчення методик формування у дітей умінь і навичок роботи із комп'ютерними засобами, зокрема інформаційної культури.

Практичні результати цього дослідження доводять, що вихователь повинен будувати роботу з формування інформаційної культури старших дошкільників на тлі довіри і поваги, оптимістичного підходу до дітей. Саме загальна особистісна та, власне, інформаційна культура вихователя є головним чинником розвитку цієї компетенції у дітей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Василюк С.М., Алексєйчик О.В., Проценко О.В. Модель упровадження медіаосвіти в систему роботи дошкільного навчального закладу. *Практична медіаосвіта: навчання основ медіаграмотності: збірник матеріалів обласної науково-практичної конференції (29 листопада 2017 р.)*. Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2017. С. 7–32.
2. Від медіаграмотності до медіакультури: навчально-методичний комплекс медіазанять / за ред. В.І. Шуляр. Миколаїв: ОПППО, 2016. 68 с.
3. Голубєва О.Є., Стерденко С.М. Соціалізація дитини у світі екранних медіа. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: навч. посіб. Київ: Міленіум, 2010. С. 156–167.
4. Городецька О. Захист психіки дитини-дошкільника від негативного впливу засобів масової комунікації. *Від медіаграмотності до медіакультури: стратегії, проблеми, перспективи: тези доповідей Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (27 квітня 2016 р.)*. Миколаїв: ОПППО, 2016. С. 17–19.
5. Качура О. Інтеграція медіаосвіти в освітній процес закладу дошкільної освіти. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2017. № 12. URL: <http://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/02/Інтеграція-медіаосвіти-в-освітній-процес-закладу-дошкільної-освіти.Вихователь-методист-дошкільного-закладу-№12-грудень-2017.pdf> (дата звернення: 17.11.2021).
6. Кондратенко Р.В. Виховання креативності в старших дошкільників у процесі медіаосвіти. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2013. № 13 (272). Ч. I. С. 115–120.
7. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). URL: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontsepsiya_vprovadzhennya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiy_a/ (дата звернення: 17.11.2021).
8. Крутій К.Л. Медіадидактичні особливості використання мультфільмів як засобу навчання мови і розвитку зв'язного мовлення дошкільників. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2013. № 3. С. 85–90.
9. Лозинська С.В. Комп'ютер як засіб розвитку дитини дошкільного віку. Дошкільна освіта в сучасному освітньому просторі: проблеми та перспективи: *збірник тез за матеріалами Всеукр. науково-практичної конференції (23 листопада 2017 року)*, гол. ред. Кузь В. Г. Умань: ВПЦ «Візаві», 2017. С. 40–42.
10. Максименко Д.С. Розвиток розумової діяльності дітей дошкільного віку. *Практична психологія*. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 192 с.
11. Найдєнова Л. Щоб дитина грамотно споживала медіа, треба поставити її в позицію творця (за матеріалами osvita.mediasapiens.ua). URL: http://www.edu.of.ru/mediaeducation/default.asp?ob_no=823 (дата звернення: 16.11.2021).

12. Олійник О.М. Використання медіатехнологій в процесі театраль-но-ігрової діяльності з дітьми дошкільного віку. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2013. № 13 (272). Ч. I. С. 120–128.
13. Онляндія – безпечна веб-країна (сайт з безпеки дітей в Інтернеті). URL: <http://disted.edu.vn.ua/media/bp/html/etusivu.htm>. (дата звернення: 19.11.2021).
14. Суржанська В.А. Критерії, показники та рівні пізнавальної активності дітей дошкільного віку. URL: http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_45/37.pdf (дата звернення: 17.11.2021).
15. Чаговець А.І. Моніторинг якості професійної підготовки вихователів дошкільних навчальних закладів у системі післядипломної освіти. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2016. № 4 (73). С. 217–229.
16. Як навчити медіаграмотності дошкільнят. <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16309/2016-03-24-yak-navchyty-mediagramotnosti-doshkilnyat/> (дата звернення: 20.11.2021).
17. Stop Sexting Ukraine. Аудиоказка «Халпі та її суперсила». Автор: Іра Бова <https://www.youtube.com/watch?v=EcTgzoagQg4> (дата звернення: 20.11.2021).
18. YouTube Kids. <https://www.youtube.com/kids/> (дата звернення: 18.11.2021).

REFERENCES

1. Vasyliuk S.M., Aliksieichyk O.V., Protsenko O.V. Model uprovadzhennia mediaosvity v systemu roboty doshkilnoho navchalnoho zakladu. *Praktychna mediaosvita: navchannia osnov mediahramotnosti* [Model of introduction of media education in the system of work of preschool educational institution. Practical media education: learning the basics of media literacy]: *zbirnyk materialiv oblasnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (29 lystopada 2017 r.)*. Kharkiv: Kharkivska akademiiia nepererвної osvity, 2017. P. 7–32 [in Ukrainian].
2. Vid mediahramotnosti do mediakultury: navchalno-metodychnyi kompleks mediazaniat [From media literacy to media culture: educational and methodical complex of media classes] / for redaktor V. I. Shuliar. Mykolaiv: OIPPO, 2016. 68 p. [in Ukrainian].
3. Holubieva O.Ye., Sterdenko S.M. Sotsializatsiia dytyny u sviti ekrannykh media. *Mediakultura osobystosti: sotsialno-psykholohichni pidkhid* [Socialization of the child in the world of screen media. Media culture of personality. Kyiv: Milenium, 2010. P. 156–167 [in Ukrainian].
4. Horodetska O. Zakhyst psykhyky dytyny-doshkilnyka vid nehatyvnoho vplyvu zasobiv masovoi komunikatsii [Protection of the psyche of a preschool child from the negative impact of the media]. *Vid mediahramotnosti do mediakultury: stratehii, problemy, perspektivy* [From media literacy to media culture: strategies, problems, prospects]: *tezy dopovidei Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi Internet-konferentsii (27 kvitnia 2016 r.)*. Mykolaiv: OIPPO, 2016. P. 17–19 [in Ukrainian].
5. Kachura O. Intehratsiia mediaosvity v osvittii protses zakladu doshkilnoi osvity. [Integration of media education into the educational process of preschool education.] *Vykhovatel-metodyst doshkilnoho zakladu* [Educator-methodologist of preschool institution]. 2017. № 12. Reteved from: <http://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/02/Intehratsiia-mediaosvity-v-osvittii-protses-zakladu-doshkilnoi-osvity---Vykhovatel-metodyst-doshkilnoho-zakladu-№-12-hruden-2017.pdf> [in Ukrainian].
6. Kondratenko R.V. Vykhovannia kreatyvnosti v starshykh doshkilnykiv u protsesi mediaosvity. [Education of creativity in senior preschoolers in the process of media education.] *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka* [Bulletin of Taras Shevchenko Lviv National University]. 2013. № 13 (272). Ch. I. P. 115–120. [in Ukrainian].
7. Kontsepsiia vprovadzhennia mediaosvity v Ukraini (nova redaktsiia). [The concept of introduction of media education in Ukraine (new edition)]. Reteved from: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontsepsiia_vprovadzhennia_mediaosvity_v_ukraini_nova_redaktsiya/ [in Ukrainian].
8. Krutii K.L. Mediadydaktychni osoblyvosti vykorystannia multfilmiv yak zasobu navchannia movy i rozvytku zviaznoho movlennia doshkilnykiv [Media didactic features of using cartoons as a means of language learning and development of coherent speech of preschoolers]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka* [Scientific notes of Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatiuk]. 2013. № 3. P. 85–90 [in Ukrainian].
9. Lozynska S.V. Kompiuter yak zasib rozvytku dytyny doshkilnoho viku [Computer as a means of developing a preschool child]. *Doshkilna osvita v suchasnomu osvittomno prostori: problemy ta perspektivy* [Preschool education in the modern educational space: problems and prospects]: *Zbirnyk tez za materialamy vseukr. naukovo-praktychnoi konferentsii (23 lystopada 2017 roku)*, hol. red. Kuz V. H. Uman: *VPTs «Vizavi»*, 2017. P. 40-42 [in Ukrainian].
10. Maksymenko D.S. Rozvytok rozumovoi diialnosti ditei doshkilnoho viku. *Praktychna psykholohiia*. [Development of mental activity of preschool children. Practical psychology.] Kyiv: Tsent uchbovoi literatury, 2018. 192 p. [in Ukrainian].
11. Naidonova L. Shehob dytyna hramotno spozhyvala media, treba postavyty yii v pozytsiiu tvortsia [In order for a child to consume media competently, it is necessary to put it in the position of a creator] (za materialamy osvita.mediasapiens.ua). Reteved from: http://www.edu.of.ru/mediaeducation/default.asp?ob_no=823 [in Ukrainian].
12. Oliinyk O.M. Vykorystannia mediatekhnolohii v protsesi teatralno-ihrovoi diialnosti z ditmy doshkilnoho viku [The use of media technologies in the process of theatrical and play activities with preschool children]. *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka* [Bulletin of Taras Shevchenko Lviv National University]. 2013. № 13 (272). Ch. I. P. 120–128 [in Ukrainian].
13. Onliandiia – bezpechna veb-kraina (sait z bezpeky ditei v Interneti). [Online is a safe web country (a site for child safety on the Internet)]. Reteved from: <http://disted.edu.vn.ua/media/bp/html/etusivu.htm> [in Ukrainian].
14. Surzhanska V.A. Kryterii, pokaznyky ta rivni piznavalnoi aktyvnosti ditei doshkilnoho viku [Criteria, indicators and levels of cognitive activity of preschool children]. Reteved from: http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_45/37.pdf [in Ukrainian].
15. Chahovets A.I. Monitoryng yakosti profesiinoi pidhotovky vykhovateliv doshkilnykh navchalnykh zakladiv u systemi pislidyplomnoi osvity [Monitoring the quality of professional training of preschool teachers in the system of postgraduate education]. *Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka* [Spirituality of personality: methodology, theory and practice]. 2016. № 4 (73). P. 217–229 [in Ukrainian].
19. Yak navchyty mediahramotnosti doshkilniat [How to teach preschool media literacy]. Reteved from: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16309/2016-03-24-yak-navchyty-mediagramotnosti-doshkilnyat/> [in Ukrainian].
20. Stop Sexting Ukraine. Аудиоказка «Халпі та її суперсила» [Audio fairy tale «Happy and her superpower»]. Reteved from: <https://www.youtube.com/watch?v=EcTgzoagQg4> [in Ukrainian].
21. YouTube Kids. Reteved from: <https://www.youtube.com/kids/> [in Ukrainian].